

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Aardgaswinning Roswinkel

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

17 juli 2012 / rapportnummer 2651-24

1. Hoofdpunten voor het milieueffectrapport (MER)

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) wil opnieuw aardgas winnen vanaf de locatie 'Roswinkel 1', gelegen aan Oude Schuttingkanaal in de gemeente Emmen. Daartoe zal NAM een nieuwe put boren. Het onbehandelde gas zal overwegend via bestaande installaties en leidingen worden afgevoerd naar de gasbehandelingslocatie 'Emmen-11', te Emmen. Voor dit voornemen zijn een vergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en een aanpassing van het bestemmingsplan¹ nodig. Ter onderbouwing van een besluit hierover wordt een MER opgesteld. De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie is (coördinerend) bevoegd gezag in deze procedure.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')² beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een beschrijving van alle installaties en leidingen die samen de productie, het transport en de behandeling van het gas mogelijk maken;
- een beschrijving van de wijze waarop het beschreven alternatief tot stand is gekomen;
- de kansen op en de gevolgen van bodemdaling en -trillingen;
- de kansen op en de gevolgen van ongevallen en mogelijke maatregelen om deze kansen en gevolgen in te perken.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de Notitie aankondiging MER aardgaswinning Roswinkel (hierna 'de aankondiging'). Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de aankondiging voldoende aan de orde komen.

¹ De aanpassing moet de vervanging mogelijk maken van een bestaande transportleiding door een leiding met een grotere diameter, over een afstand van minder dan 5 km.

² De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

2. Achtergrond en besluitvorming

2.1 Achtergrond

Het doel en de achtergrond van het voornemen zijn beschreven in hoofdstuk 1 van de aankondiging. Neem dit over in het MER en werk de argumentatie uit op grond waarvan is besloten tot opnieuw aanboren van het Volpriehausen-reservoir bij Roswinkel.

2.2 Beleidskader en te nemen besluiten

Hoofdstuk 3 van de aankondiging beschrijft te doorlopen procedures en daarmee een deel van het wettelijk kader. Vul dit aan met een beschrijving van het overige wettelijke kader en beleid dat relevant is voor het realiseren van deze winning, zoals de regelgeving op het gebied van de externe veiligheid. Beschrijf de randvoorwaarden die NAM stelt aan realisatie van het voornemen, zoals eisen op het gebied van veiligheid en bedrijfszekerheid.

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor een besluit over de Wabo-vergunning en over de aanpassing van het bestemmingsplan. Geef aan hoe de afstemming tussen beide plaatsvindt. Daarnaast zullen andere besluiten worden genomen voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

3. Voorgenomen activiteit en varianten

3.1 Algemeen

Het initiatief is in de tijd op te splitsen in de aanleg-, de gebruiks- en de afsluitingsfase. Beschrijf in het MER de kenmerken van ieder van deze fasen, zoals de aard en de duur van de werkzaamheden en gebruikte installaties en technieken, en maak daarbij onder andere gebruik van hoofdstuk 2 van de aankondiging. Beschrijf voor

de aanlegfase:

- het boren van de winput;
- het oprichten van de productieinstallatie;
- het wijzigen van de transportleidingen en van de tussenstations.

de gebruiksfase:

- het onderhoud en de inspectie van de leidingen en installaties;
- het winnen van gas uit het aardgasveld;
- het transport van het gas tot en met de behandelingsinstallatie;
- de samenstelling van het gewonnen gas en de behandeling van het gas en van het productiewater.

de afsluitingsfase:

- het afsluiten van de winput;
- het ontmantelen van installaties op de winlocatie en eventueel op andere buiten gebruik te stellen locaties;
- het eventueel terugbrengen van (een aantal van) de locaties in de oude toestand.

De aankondiging beschrijft geen alternatieven of varianten voor de realisatie van het voornemen, zoals voor de lokalisatie van de winput, voor het aanboren van het reservoir, voor het winnen van het aardgas of voor het transport (de route en de druk) en de bewerking van het gewonnen gas. Van belang is dat in het MER zichtbaar is welke methoden en uitvoeringsvarianten beschikbaar en mogelijk zijn en op grond van welke milieu- en andere overwegingen een keuze wordt gemaakt. Beschrijf daarom de afwegingen die hebben geleid tot het uitsluiten van alternatieven voor de genoemde aspecten en tot de keuze van eventuele varianten.

Het MER moet inzicht geven in mogelijke maatregelen³ om negatieve milieueffecten van het voornemen, te voorkomen of te beperken. Van de mitigerende maatregelen dient duidelijk te zijn:

- of en waar een maatregel genomen kan worden;
- wat het effect van de maatregel zal zijn.

Geef inzicht in:

- de bestemming van het gebied dat de leidingen en installaties omgeeft;
- andere ruimtelijke plannen en voornemens en of ze verenigbaar zijn met het voornemen;
- aanwezige en geprojecteerde kwetsbare objecten, zoals woningen.

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

³ Voorbeelden zijn maatregelen om geluidhinder in de aanlegfase, veiligheidsrisico's of effecten op bodem en grondwater te beperken.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

Maak bij de beschrijving van de milieueffecten onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten en, waar nodig, tussen effecten in de aanlegfase en effecten in de gebruiksfase. Werk de milieueffecten uit voor zowel reguliere bedrijfsomstandigheden als voor calamiteiten en storingen.

De grens van het studiegebied — zijnde de grens tot waar effecten van het initiatief merkbaar zullen zijn — zal per milieuaspect verschillen. Onderbouw de afbakening van het studiegebied per milieuaspect. Vooral voor de effecten op bodem en water is het belangrijk om helder te documenteren of effecten over de Nederlands-Duitse grens merkbaar kunnen zijn.⁴

Onderbouw de keuze van de rekenmodellen en van de gegevens waarmee de gevolgen van het voornemen worden bepaald. Een voorbeeld zijn de modellen en gegevens gebruikt voor het berekenen van risicocontouren. Ga ook in op eventuele onzekerheden in resultaten van modelberekeningen en in gebruikte gegevens.

4.2 Bodem en water

Beschrijf de opbouw van de ondergrond en van het te ontwikkelen reservoir voor zover relevant voor het voorspellen van de milieugevolgen van de gaswinning. Kwantificeer de bodemdaling, de wijze waarop die verloopt (mogelijke bevingen, trillingen)⁴ en eventuele gevolgen voor de waterhuishouding en voor het geohydrologische systeem. Dit kan geïllustreerd worden aan de hand van contourkaarten van de (freatische) grondwaterstandsverandering. Ga in op mogelijke cumulatieve effecten van andere activiteiten die het hydrologische systeem beïnvloeden.

Eventuele bodemtrillingen door de aardgaswinning kunnen leiden tot schade aan infrastructuur en gebouwen. Maak een onderbouwde, realistische ‘worst case’-schatting van de kansen op en de gevolgen (schade) van bodemtrilling. Doe dit bijvoorbeeld aan de hand van de metingen die zijn verzameld tijdens de eerdere gaswinning uit het Volpriehausen-reservoir en aan de hand van metingen gedaan bij gas- en oliewinning op andere locaties. Als een ‘worst case’ schatting aangeeft dat er daadwerkelijke kans is op bodemtrillingen die meer dan alleen minimale schade (zoals een paar scheuren in pleisterwerk) zouden kunnen aanrichten, zal een meer uitgebreide onderbouwing van de kansen en gevolgen van eventuele bodemtrillingen noodzakelijk worden. In het laatste geval kunnen de kansen en gevolgen onderbouwd worden met bijvoorbeeld numerieke modelberekeningen van het reservoir en de winning.

Ga in op het eventueel vergraven van slecht doorlatende lagen en op de mogelijke gevoeligheid voor verdroging van bodemlagen, voor het traject waar de transportleiding wordt ver-

⁴ Hiervoor wordt aandacht gevraagd in de ontvangen Duitse zienswijzen en adviezen.

nieuwd. De transportleiding loopt deels door een grondwaterbeschermingsgebied. Breng de kansen op lekkage in beeld en de aard en de omvang van de gevolgen voor het grondwater. Onderbouw ook de keuze van de scenario's die worden gebruikt om kansen en gevolgen in te schatten.

4.3 Externe veiligheid

Ga bij de beschouwing over veiligheid in op ongevalsscenario's die kunnen optreden en maatregelen die zijn genomen om de kans op deze ongevallen te verkleinen en de gevolgen ervan te beperken.

Presenteer in het MER

- het berekende plaatsgebonden risico, zowel voor de leidingen als voor de mijnbouwinstallaties;⁵
- het ruimtebeslag (zoning) van de leiding(en);
- het invloedsgebied⁶, waarbij (geprojecteerde) kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten en aantallen aanwezige personen in beeld worden gebracht;
- bepaal op basis van de informatie over het invloedsgebied of en waar er sprake is van een relevant groepsrisico of van een relevante wijziging daarin⁷.

4.4 Natuur

Gebiedsbescherming: Beschrijf het EHS-gebied dat door de nieuw aan te leggen leiding wordt doorsneden en de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek of de aanleg gevolgen heeft voor deze kenmerken en waarden en, als dat het geval is, beschrijf dan die gevolgen. Voor de EHS geldt volgens de Nota Ruimte een 'nee-tenzij' regime. Geef aan hoe het 'nee-tenzij' regime provinciaal is uitgewerkt en of het voornemen hierin past⁸.

Soortenbescherming⁹: Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt¹⁰.

⁵ Voor een volledige beschrijving van rapportage-eisen wordt verwezen naar de Handleiding risicoberekeningen Bevb (voor leidingen) en de Interim handleiding risicoberekeningen (voor mijnbouwinstallaties), die beschikbaar worden gesteld door RIVM.

⁶ Gebied waarin personen worden meegeteld voor de berekening van het groepsrisico. Het betreft het gebied waarbinnen de kans op overlijden als gevolg van een ongeval 1% is of meer.

⁷ Voor meer informatie over te beschouwen personen en groepen zie: Handreiking verantwoordingsplicht groepsrisico. Ministerie van VROM, versie 1.0, november 2007 en het supplement bij de handreiking van september 2011.

⁸ Per provincie is een toetsingskader en compensatieregeling EHS vastgesteld, dat in principe past binnen de nationale Nota Ruimte en de Spelregels EHS.

⁹ Op de website www.minlnv.nl is onder Natuur>Soortenbescherming uitgebreide informatie te vinden over soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora- en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹⁰ Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de

Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten¹¹ en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Als verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet¹² overtreden kunnen worden, geef dan aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort.

4.5 Woon- en leefmilieu

Beschrijf de overige effecten op het woon- en leefmilieu die in de aankondiging zijn benoemd. De diepgang van de analyses moet afgestemd zijn op de omvang van verwachte effecten en de complexiteit van het probleem. Zo is een uitgebreide analyse en verantwoording van de geluidhinder of van effecten op de luchtkwaliteit weinig zinvol als de omvang van de blootstelling in alle opzichten gering is en ruim wordt voldaan aan alle wettelijke randvoorwaarden.

Geef aan welke maatregelen worden getroffen om negatieve gevolgen te beperken.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

5.1 Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. De Commissie beveelt de initiatiefnemer aan om in het MER al een aanzet te geven voor een evaluatieprogramma en daarbij een verband te leggen met de geconstateerde leemten in informatie en onzekerheden. Hierbij wordt speciaal aandacht gevraagd voor de wijze van monitoring van de bodemtrillingen en van de gevolgen daarvan.

groep waartoe de soort behoort. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën: tabel 1 (algemene soorten), tabel 2 (overige soorten), tabel 3 (Bijlage IV Habitatrictlijn- / bijlage 1 AMvB-soorten) en vogels.

¹¹ Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan onder andere gebruik worden gemaakt van gegevens van het Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

¹² De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Nederlandse Aardolie Maatschappij BV

Bevoegd gezag: Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (coördinerend)

Besluit: vergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en aanpassing van het bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: D17.2, D17.3 en plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D8.2

Activiteit: winnen van aardgas uit het Volpriehausen-reservoir bij Roswinkel

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant van: 29 mei 2012

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 31 mei 2012 tot en met 12 juli 2012

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 10 mei 2012

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 17 juli 2012

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. H.R.G.K. Hack

dr. J. Lembrechts (werkgroepsecretaris)

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)

dr. M.B. Spoelstra

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd. Op www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.* vindt u meer informatie over de werkwijze van de Commissie.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Notitie aankondiging MER aardgaswinning Roswinkel, april 2012

De Commissie heeft kennis genomen van 5 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 16 juli 2012 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Aardgaswinning Roswinkel

ISBN: 978-90-421-354-82

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

